

Utvalg:	Innovasjonsutvalget	Dato: 15.04.2026
IU-sak: 12/26		Arkivsaknr.:

Nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d. – resultater og videre arbeid

Bakgrunn

Nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d. er nasjonale innovasjonsvirkemidler som skal styrke forskningsbasert utvikling i næringsliv og offentlig sektor. Ordningene representerer et strategisk viktig grensesnitt mellom UiBs kjerneoppgaver og samfunnets behov for kunnskap, omstilling og kompetanse. For UiB kan det være relevant å vurdere hvordan en i større grad kan benytte disse ordningene til å skape økt innovasjonskraft, tettere samarbeid med eksterne aktører og mer varierte karriereveier for ph.d.-kandidater.

Om ordningene

Både nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d. gjør det mulig for kandidater å gjennomføre en doktorgrad mens de er ansatt i en virksomhet, gjennom et trepartssamarbeid mellom bedrift/offentlig etat, universitet og kandidat. Forskingen skal være direkte relevant for virksomheten, og prosjektet følger universitetets ordinære krav til vitenskapelig kvalitet.

Modellen kombinerer praksisnær forskning med solid akademisk forankring. Virksomhetene får tilgang til forskningskompetanse og langsiktig kunnskapsbygging, mens kandidatene får en doktorgrad tett koblet til reelle problemstillinger i arbeidslivet. For universitetet styrker dette kontakten med eksterne aktører og gir nye faglige impulser og samarbeidsmuligheter.

Erfaringer fra evalueringen av nærings-ph.d.-ordningen (2025)

[En nasjonal evaluering av Nærings-ph.d.-ordningen](#) gjennomført på oppdrag for Norges forskningsråd av Menon Economics i 2025, viser at ordningen i stor grad fungerer etter hensikten og treffer et reelt behov i næringslivet. Ordningen utløser FoU-aktiviteter som ellers ikke ville blitt gjennomført, og gir kandidatene en utdanning med høy arbeidslivsrelevans. Bedriftene beskriver tydelige gevinster gjennom tilgang til metodekompetanse og forskningsbasert innsikt som styrker utviklingsarbeidet, og prosjektene fører ofte til forbedringer i prosesser, metoder og tjenester.

Fullføringsgraden er høy, selv om ca. 60 % av kandidatene bruker noe lengre tid enn planlagt. Ordningen fører også til videre prosjekter og varig kompetansespredning i virksomhetene. Kandidatene rapporterer at de får brukt kompetansen videre, både i egne bedrifter og gjennom mobilitet til andre virksomheter.

For universitetene gir ordningen bedre kontakt med næringslivet og tilgang til relevante problemstillinger, samtidig som den øker forskningskapasiteten uten å belaste egne budsjetter. Evalueringen identifiserer også noen utfordringer: Kandidatene opplever ikke alltid full faglig integrering ved universitetet, og det kan være krevende å balansere forskningsoppgaver og ordinært arbeid i bedriften.

Evalueringen anbefaler å styrke ordningen økonomisk, videreføre dagens kvalitetsvurdering av søknader og kommunisere ordningens verdi bedre. Den understreker også behovet for godt samspill mellom kandidat, bedrift og universitet samt for faglige møteplasser for kandidatene.

UiBs bruk av ordningene

UiB har en moderat, men relativt stabil bruk av nærings- og offentlig sektor-ph.d.-ordningene. Nærings-ph.d.-ordningen ble etablert som prøveordning i 2008, med første ordinære driftsår i 2009, mens offentlig sektor-ph.d.-ordningen ble lansert i 2014. I perioden 2010–2025 har UiB registrert 58 nærings-ph.d.-prosjekter og 20 offentlig sektor-ph.d.-prosjekter.

Prosjektene er fordelt på flere fagmiljøer, blant annet biovitenskap, medisin, psykologi, juss, geovitenskap og teknologi. Selv om ordningene brukes bredt, utgjør de en liten del av UiBs samlede ph.d.-portefølje.

Per i dag har 24 kandidater aktiv studierett finansiert gjennom ordningene (17 nærings-ph.d. og 7 offentlig sektor-ph.d.). Av kandidater som tidligere har fått finansiering gjennom disse ordningene har 11 kandidater blitt skrevet ut uten fullført grad. 43 har så langt fullført med disputas.

Muligheter for videre mobilisering

I årets utlysninger som har løpende frist, er det finansiering til totalt 56 nærings-ph.d.er (40 uten føringer, 16 tematiske) og 47 offentlig sektor-ph.d. (31 uten føringer, 16 tematiske). [Nærings-ph.d.-ordningen](#) og [offentlig sektor-ph.d.-ordningen](#) er ikke en konkurransearena. Midlene tildeles fortløpende til søknader som tilfredsstiller alle kriteriene i utlysningen, så lenge det er tilgjengelige midler.

Selv om bruken av nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d. ved UiB i dag ikke er veldig utbredt, peker ordningenes utforming og erfaringer fra andre aktører på et potensial for at universitetet kan få større nytte av dem enn det som er tilfelle i dag. Mobilisering rundt slike ph.d.-løp forutsetter at fagmiljøer og eksterne virksomheter har god kjennskap til ordningen og ser en tydelig faglig og strategisk gevinst ved å etablere denne typen samarbeid. For UiB kan det derfor være relevant å vurdere hvordan kunnskap om ordningene formidles både internt i organisasjonen og til aktuelle samarbeidspartnere.

Det kan også være hensiktsmessig å se ordningene i sammenheng med eksisterende samarbeidsrelasjoner, der det allerede er et etablert grunnlag for forskningsbaserte utviklingsprosjekter.

Ph.d.-utdanningsmeldingen vil gi et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag for hvordan fakultetene arbeider med arbeidslivsrelevans og samarbeid, men disse dataene foreligger først senere i vår. Denne kunnskapen kan bli viktig for å identifisere om, og eventuelt hvordan, ordningen bør inngå som del av en bredere strategi for samarbeid med eksterne aktører.

Oppsummering

Ordningene har et potensial for UiB, både faglig og strategisk. Basert på evalueringen og UiBs nåværende situasjon legges saken frem for Innovasjonsutvalget til drøfting med sikte på å vurdere hvordan UiB i større grad kan utnytte og mobilisere rundt disse ordningene fremover.